

**ÇOCUK SAHİBİ OLAN EVLİ ÇİFTLERİN YAŞAM DOYUMLARI VE EVLİLİK UYUMLARI
ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ (ISPARTA İLİ ÖRNEĞİ)**
**EXAMINATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN LIFE SATISFACTION AND MARRIAGE
HARMONY AMONG MARRIED COUPLES WITH CHILDREN (ISPARTA PROVINCE SAMPLE)**

Betül CİHANGİR*
Mehmet Ali ÇAKIR**

Öz

Bu araştırmada, evli bireylerin evlilik uyum düzeylerinin ve yaşam doyumlarının çeşitli değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelenmiştir. Bu bağlamda çocuk sahibi olan bireylerin, aileye yeni bir bireyin katılmasıyla evlilik uyumlarının ve yaşam doyumlarının hangi düzeyde etkilendiği araştırılmak istenmiştir. Bu yüzden evlilik uyumu çeşitli değişkenlerle yordanarak araştırılmıştır. Bu amaca yönelik olarak çalışmada evli bireylerin; cinsiyeti, evlenme yaşı, eğitim düzeyi, çalışma durumu ve evliliğin kaçınıcı yılında çocuk sahibi oldukları gibi demografik değişkenlerle evlilik uyumu ve yaşam doyumları arasındaki ilişkiler ele alınmıştır. İlişki belirlemeyi ve karşılaştırmayı amaçlayan betimsel bir çalışmadır. 2018 Yılında Isparta ilinde yaşayan 140 evli ve çocuk sahibi bireyler gönüllülük esasıyla seçilerek bu araştırmanın çalışma grubunu oluşturmuştur. Verilerin elde edilmesinde araştırmacı tarafından hazırlanan Kişisel Bilgi Formu, Evlilik Uyum Ölçeği ve Yaşam Doyumu Ölçeği kullanılmıştır. Katılımcıların evliliğinin kaçınıcı yılında çocuk sahibi olmaları, eğitim düzeyleri, çalışıp çalışmadıkları ve evlenme yaşları ile yaşam doyumları ve evlilik uyumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Evlilik Uyum, Yaşam Doyumu, Demografik Faktörler, Çocuk Sahibi.

Abstract

In this study, it was examined whether the marriage adaptation levels and life satisfactions among married individuals differed according to various variables. In this context, the aim was to examine how much marriage harmonization and life satisfaction among individuals with children were influenced with the participation of a new individual in the family. Therefore, marriage harmony was investigated by various variables. For this purpose, in the study, the relationships between married individuals' marriage harmony-life satisfaction and demographic variables such as gender, age of marriage, education level, work status and year of marriage were discussed. This is a descriptive study aimed at determining and comparing relationships. Study group of this research constituted of 140 married individuals with children living in the Isparta province in 2018 who were chosen on a voluntary basis. In obtaining the data, the Personal Information Form prepared by the researcher, Marriage Harmonization Scale and Life Satisfaction Scale were used. Statistically significant difference was found between participants' life satisfaction-marital harmony and their state of having children, total years in marriage, educational level, working status and year of their marriage.

Keywords: Marriage Harmony, Life Satisfaction, Demographic Factors, Having Child.

1.Giriş

Evlilik, birliktelik ve dayanışmanın olduğu, eşler arasında cinsel doyumun sağlandığı ve neslin devamının amaçlandığı bir kurumdur. Evlilik sisteminde neslin devamını sağlamakla birlikte eşlerin birbirlerine karşı sorumluluklarının yanında çocuklarının sorumlulukları da yerine getirilmektedir (Saxton, (1982); Akt: Akçadağ, 2018).

Evlilik bireylerin hayatında önemli bir dönüm noktasına sahiptir. Bireylerin fiziksel, sosyal ve duygusal açıdan iyi oluşlarında evliliğin çok büyük bir etkisi vardır. Farklı cinsten iki kişinin birbirlerini bütüncül bir biçimde tamamlamaları evlilikte "uyum" sağlanmasına katkı sunar. Kadın ve erkeğin farklı boyutlarda karşılıklı uyum göstermeleri ile beraber eşlerin bütüncül uyumu ortaya çıkar (Ersanlı & Kalkan, 2008).

Aile araştırmaları literatürü incelendiğinde önemli bir yere sahip olan eşler arası uyum kavramı, evlilik başarısı, evlilik tatmini ve evlilik mutluluğu gibi kavramlarla örtüşmektedir (Şendil & Korkut, 2012). Evlilik uyumu genellikle; çiftlerin birbirleriyle olumlu iletişimi, tekrar fırsat olsa aynı kişi ile evlenme isteği, cinsel tatmin, bireylerin birbirlerine karşı pozitif yaklaşımı şeklinde tanımlanmıştır (Macit, 2015). Evlilikten elde edilen mutluluk ve doyum sadece evliliği etkilememektedir. Bununla birlikte karşılaşılan zorlukların ve

* Öğretmen, MEB, krtsbt107@gmail.com

** Doç. Dr., Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Bölümü, macakir@mehmetakif.edu.tr

problemlerin aşılmasına ve bireyin üzerindeki stres yükünün azalmasına yardım ederek, bireysel iyi oluşa da olumlu katkı sağlamaktadır (İlericiler, 2015).

Evliliğin huzurlu ve mutlu bir şekilde yürütülmesi, aynı zamanda eşlerin birlikteliklerinden almış olduğu doyumun da artması, eşler arasındaki uyumun yüksek olmasıyla ilişkilidir. Evlilik kurumunun başarılı bir şekilde yürütülmesi için evlilik uyumunun da yüksek olması gerekir (Şener & Terzioğlu, 2002).

Yaşam doyumu, iş hayatı dışında kişilerin yaşamlarına dair sahip oldukları tatmin olma seviyesidir. Yaşam doyumu, memnuniyetin göstergesidir ve bir çeşit tepkidir. Bu olgu aynı zamanda mutluluk ve huzuru da kapsamaktadır. Yapılan bir başka tanımda ise yaşam doyumu, bireylerin sahip olduklarının farkına vararak bunlardan hoşnut olma düzeyleri şeklinde açıklanmıştır (Çivitçi, 2009).

Yaşamdan alınan doyumun artmasıyla birlikte bireyin mutluluk düzeyi de artmaktadır. Bu konuda bahsedilen önemli üç durum vardır. Bunlar; yaşamın içerisinde önemli olan unsurlara bağlanabilmek, yaşama anlam katabiliyor olmak ve yaşamın tadına varabiliyor olmaktır. Bu unsurlarla birlikte yaşamdan alınan doyumun düzeyi de belirlenmektedir. Soyut bir kavram olan mutluluk, yaşam doyumunun içerisinde var olan iyilik halidir (Keser, 2003).

Birbirinden farklı iki insanın hayatlarını birleştirmesiyle beraber ortak sorumluluklar başlar ve bu çiftin yeni yaşamlarındaki en büyük arzularından birisi de çocuk sahibi olabilmektir. Bu bağlamda evlilik akdi imzalayarak kadın ve erkeğin ortak bir yaşamı başlamaktadır. Kadın ve erkeğin en büyük arzularından birisi olan neslin devamı için bir araya gelmelerini romantik ilişki olarak açıklamıştır (Geary (2000) ve Trivers (1972) Burger (2006); Akt: Güren, 2017).

Evlilik süresi ile evlilik uyumu arasındaki ilişkiyi çalışan Anderson, Russei ve Schumm (1983) ve Hicks ve Platt (1970), evliliğin ilk yıllarının, özellikle çocuk sahibi olunan dönemlerde ailede evlilik uyumunun düşük olduğu, çocukların evden ayrılmasıyla birlikte evlilik uyumunun yükseldiği, daha sonra ise tekrar düştüğünü bulmuşlardır. Evlilik süresi ile evlilik uyumu arasında buna benzer, gittikçe artan ve daha sonra azalan bir ilişki belirtmişlerdir (Spanier, Lewis ve Cole da (1975); Akt: Fışiloğlu, 1992).

Çiftlerin çocuk sahibi olma kararı almalarında önemli olan bir nokta evliliklerindeki uyum düzeyleridir. Bireyler evlenme kararını alarak ortak bir yaşama adım atar ve süreç başlar. Bu bağlamda aile birliğinin devamı için memnuniyet düzeyleri doğrultusunda kararlar verirler. Evlilik uyumlarını karşılıklı olarak etkileyen unsurlardan birisi de çocuk sahibi olmaktır. Literatürde çocuk sahibi olmanın farklı dinamikleri üzerinde yürütülen çeşitli çalışmalar mevcuttur. Evli çiftlerdeki çift uyumunun çeşitli demografik özelliklerle ilişkisini araştırdıkları çalışmalarında çift uyumu ile çocuk sayısı arasında negatif yönlü bir anlamlı ilişki olduğu belirtilmiştir. Çocuk sayısı ile eşler arasındaki evlilik uyumu arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığına ulaşan araştırma sonuçları da mevcuttur (Şener & Terzioğlu, 2008).

2.Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı, evli bireylerin evlilik uyum düzeylerinin ve yaşam doyumlarının çeşitli değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemektir. Bu bağlamda çocuk sahibi olan bireylerin, aileye yeni bir bireyin katılmasıyla evlilik uyumlarının ve yaşam doyumlarının ne düzeyde etkilendiği araştırılmak istenmektedir.

Toplumdaki değişimlerden en fazla etkilenen kurumlardan birisi de evlilik ilişkisini içerisinde barındıran aile olmaktadır. Önemli toplumsal değişimlere bakıldığında artan eğitim düzeyiyle birlikte kadının daha fazla çalışma dünyasına girdiği görülmektedir (Fişek & Scherler, 1996). Bu değişimler göz önünde bulundurulduğunda evlilik ilişkilerinin düzenli olarak incelenmesi önem arz etmektedir. Bu amaçla, çalışmada evli bireylerin cinsiyeti, evlenme yaşı, eğitim düzeyi, çalışma durumu ve evliliğin kaçınıcı yılında çocuk sahibi oldukları gibi demografik değişkenlerle evlilik uyumu ve yaşam doyumları arasındaki ilişkiler incelenmiştir.

3.Araştırmanın Önemi

Isparta ilinde gönüllü olarak bireyler arasında rastlantısal olarak seçilen bir çalışma grubunda yapılacak araştırmanın sonucunda; evlilik uyumu ve yaşam doyumları arasındaki ilişki ortaya koyularak bu ilişkiyi etkileyen, eğitim düzeyi, çalışma durumu, evliliğin yapıldığı yaş, evliliğin kaçınıcı yılında çocuk sahibi olduğu gibi sosyo-demografik özellikler belirlenecektir. Böylelikle bir evliliği etkilediği düşünülen en önemli değişkenlerden evlilik uyumu ve yaşam doyumları kavramlarının Isparta ili içerisinde seçilen örneklemdeki evliliklerde hangi biçimde etkileştikleri incelenecek ve elde edilen sonuçlar daha önce yapılmış olan benzer araştırmaların sonuçlarıyla karşılaştırıldığında farklı dinamiklerin anlaşılması sağlanacaktır.

4.Problem Cümlesi

Evlenen bireylerin kaç yıl içerisinde çocuk sahibi oldukları ile evlilik uyumu ve yaşam doyumu arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Alt Problemler

- Ebeveynlerin evlenme yaşı ile evlilik uyumu ve yaşam doyumu düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
- Ebeveynlerin eğitim düzeyleri ile evlilik uyumu arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
- Ebeveynlerin çalışma durumu ile yaşam doyumu arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

5.Araştırmanın Sınırlılıkları

- Çalışma grubu Isparta ilinde yaşayan 140 evli ve çocuk sahibi bireyle sınırlıdır.
- Araştırmaya katılan bireylerin demografik özelliklerine ilişkin veriler, Kişisel Bilgi Formu'nda yer alan sorulara verdikleri cevaplar ile sınırlıdır.
- Araştırmada kullanılan ölçekler Kişisel Bilgi Formu, Yaşam Doyum Ölçeği ve Evlilik Uyum Ölçeği ile elde edilen verilerle sınırlıdır.

6. Yöntem

Bu bölümde araştırmanın modeli, evreni ve örneklemini, veri toplama araçları ile veri analiz yöntemleri incelenmiştir.

6.1.Araştırma Modeli

Bu araştırma tarama modelinde karşılaştırmalı bir çalışmadır. Bu çalışmada evli ve çocuk sahibi bireylerin evliliğinin kaçınıcı yılında çocuk sahibi olmaları ile bireylerin evlilik uyumları ve yaşam doyumları arasındaki ilişkiyi belirlemeyi ve karşılaştırmayı amaçlayan betimsel bir çalışmadır.

6.2.Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Türkiye'de yaşayan evli ve çocuk sahibi bireyler oluşturmaktadır.

Araştırmanın örneklemini ise araştırmacının ulaşılabilirliği göz önüne alınarak Isparta ilinde yaşayan evli ve çocuk sahibi bireyler dâhil edilmiştir. Bu ilde yaşayan 140 evli ve çocuk sahibi bireyler gönüllülük esasıyla seçilerek bu araştırmanın çalışma grubunu oluşturmuştur. Çalışmaya katılmayı kabul eden bireyler yapılacak işlem konusunda bilgilendirilmiştir.

6.3.Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak anket yöntemi kullanılmıştır. Verilerin elde edilmesinde araştırmacı tarafından hazırlanan Kişisel Bilgi Formu, Evlilik Uyum Ölçeği ve Yaşam Doyumu Ölçeği kullanılmıştır.

6.3.1.Kişisel Bilgi Formu:

Araştırmacı tarafından hazırlanan Kişisel Bilgi Formu, araştırmaya katılan bireylerin cinsiyet, yaş, eğitim durumu, çalışıyor veya çalışmıyor olma durumu, evlenme yaşı ve evliliğin kaçınıcı yılında çocuk sahibi olduğunu ölçen 6 sorudan oluşmaktadır.

6.3.2.Evlilik Uyum Ölçeği:

Evlilik Uyum Ölçeği, Locke ve Wallace tarafından 1959'da geliştirilmiştir. Tutarel-Kışlak tarafından 1999'da geçerlilik ve güvenilirlik çalışması yapılmıştır. Ölçek toplamda 15 maddeden oluşmaktadır. Ölçekten alınabilecek maksimum puan 60'tır. Yüksek puan evlilikte uyumu göstermektedir. EUÖ bir genel uyum sorusu, anlaşma alanlarını ölçen sekiz soru ile çatışma çözme, bağlılık ve iletişimi ölçen altı soruyu içermekte ve ölçekten alınan puanlar uyumsuzluktan uyumluluğa doğru artmaktadır. Uyumlu ve uyumsuz evliliği olan bireylerin ayırt edilmesini sağlayan kesme noktası ise 43.5 olarak belirlenmiştir. Ölçeğin yapı geçerliği çalışması (Tutarel-Kışlak, 1999) sonucunda iki faktör elde edilmiştir. Birinci faktör anlaşma ve anlaşmama durumlarını, ikinci faktör ise ilişki tarzını göstermektedir. Birinci faktör genel uyum ve duygu, cinsellik ve toplumsal kurallar gibi durumlardaki anlaşmaya işaret eden ilk dokuz maddeden oluşmaktadır. İkinci faktör boş zaman etkinlikleri, çatışma çözme ve güven gibi ilişki tarzıyla ilgili son altı maddeyi kapsamaktadır. (Tutarel Kışlak, 1999)

6.3.3.Yaşam Doyumu Ölçeği:

Yaşam Doyumu Ölçeği (The Satisfaction With Life Scale, Diener ve ark. (1985) tarafından geliştirilmiştir. Yaşam Doyumu Ölçeği, bireylerin yaşamlarından almış oldukları doyumu belirlemek amacıyla geliştirilmiştir. Ölçek, likert tipi 7 dereceli (1: kesinlikle katılmıyorum - 7: Kesinlikle katılıyorum) 5 madde ve bir faktörden oluşmaktadır. Diener ve arkadaşları yapmış oldukları orijinal çalışmada ölçeğin

güvenirligini Alpha = .87, ölçüt bağımlı geçerligini ise. 82 olarak bulmuşlardır. Ölçek Yetim (1993) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. Uyarlama çalışmasında ölçek güvenirligi alpha=0,86 ve test-tekrar-test güvenirligi=0,73 bulunmuştur. Ancak bu araştırmada, ilgili “Yaşam Doyumu Ölçeği” eğitim kurumlarında 7’li derecelendirme şeklinde öğretmenlere uygulandığında, katılımcılar seçeneklerin birbirine yakın olduğunu ileri sürerek tepki göstermişlerdir. Bu nedenle, ölçeğin Türkçeye uyarlanma aşamasında, özgün formunda yedi basamaklı olan cevap seçeneklerinin Türk kültürüne uygun olmadığı görülmüş ve basamak sayısı beşe indirilmiştir. Basamak sayısı beşe indirilince de ilgili ölçek tekrar İngilizceden Türkçeye uyarlanmıştır. Yaşam doyumu ölçeğinden alınabilecek en yüksek puan 35 iken en düşük puan ise 5’tir. Ölçekten alınan puanın düşük olması yaşam doyumunun düşük olduğunun göstergesi olarak kabul edilmektedir (Dağlı & Baysal, 2016).

6.4.Araştırmanın Analizi

Araştırmada elde edilen bulguların değerlendirilme aşamasında, istatistiksel analizler için (SPSS) 22 programı kullanılmıştır. Çalışma verileri değerlendirilirken demografik değişkenler için frekans analizi kullanılmıştır. Daha sonra araştırma değişkenleri, demografik değişkenlerle karşılaştırılacaktır. Niceliksel verilerin karşılaştırılmasında iki grup durumunda, parametrelerin gruplar arası karşılaştırmalarında Bağımsız örnekler (Independent samples) t testi, kullanılmıştır. Niceliksel verilerin karşılaştırılmasında ikiden fazla grup olma durumunda, normal dağılım sağlandığını gösteren parametrelerin gruplar arası karşılaştırmalarında Tek yönlü (One way) Anova testi kullanılmıştır. Sonuçlar %95 güven aralığında, p<0,05 anlamlılık düzeyinde değerlendirilmiştir.

7.Bulgular ve Yorum

Bu bölümde araştırma kapsamına alınan katılımcıların sosyo-demografik bilgilerine ilişkin bulgular, yaşam doyumlarına ilişkin bulgular, evlilik doyumlarına ilişkin bulgular ve yaşam doyumları ile evlilik uyumları arasındaki ilişkiye yönelik bulgular yer almaktadır.

7.1. Katılımcıların Sosyo-Demografik Bilgilerine İlişkin Bulgular

Katılımcıların sosyo-demografik bilgileri kapsamında yaş, cinsiyet, evlenme yaşı, evliliğin kaçınıcı yılında çocuk sahibi olunduğu, eğitim düzeyi ve çalışma durumu gibi değişkenler incelenmiştir. Katılımcıların sosyo-demografik bilgilerine ilişkin bulgular Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların Sosyo-Demografik Bilgilerine İlişkin Dağılım

Yaş	Sayı	Yüzde (%)
20-25 yaş	6	4,3
25-30 yaş	50	35,7
31-35 yaş	18	12,9
36 yaş ve üstü	66	47,1
Toplam	140	100,0
Cinsiyet	Sayı	Yüzde (%)
Kadın	69	49,3
Erkek	71	50,7
Toplam	140	100,0
Evlenme Yaşı	Sayı	Yüzde (%)
18-22 yaş	63	45,0
23-27 yaş	60	42,9
28 yaş ve üstü	17	12,1
Toplam	140	100,0
Evliliğin Kaçınıcı Yılında Çocuk Sahibi Olunduğu	Sayı	Yüzde (%)
1. yıl	54	38,6
1-3 yıl	54	38,6
3-5 yıl	19	13,6
5 yıl ve üstü	13	9,3
Toplam	140	100,0
Eğitim Durumu	Sayı	Yüzde (%)
İlköğretim mezunu	1	0,7
Lise mezunu	47	33,6
Üniversite mezunu	79	56,4
Lisansüstü mezun	13	9,3
Toplam	140	100,0
Çalışma Durumu	Sayı	Yüzde (%)
Çalışıyor	112	80,0
Çalışmıyor	28	20,0
Toplam	140	100,0

Tabloya göre, katılımcıların % 47,1'i 36 yaş ve üstü, % 35,7'si 25-30 yaş aralığında, % 12,9'u 31-35 yaş aralığında ve çok az bir kısmı (% 4,3) 20-25 yaş aralığındadır. Katılımcıların cinsiyetlerine ilişkin oranların birbirine yakın olduğu gözlenmiştir. Araştırmaya katılan erkeklerin oranı % 50,7 iken kadınların oranı % 49,3'tür. Katılımcıların evlenme yaşları incelendiğinde, % 45,0'inin 18-22 yaş aralığında, % 42,9'unun 23-27 yaş aralığında ve % 12,1'inin 28 yaş ve üstü olduğu gözlenmiştir. Katılımcıların evlenme yaşlarının düşük olduğu söylenebilir. Tablo değerlendirildiğinde, evliliğinin ilk yılı ve 1-3 yılında çocuk sahibi olanların oranının birbirine eşit olduğu gözlenmiştir (% 38,6). Evliliğinin 3-5 yılında çocuk sahibi olanların oranı % 13,6 ve evliliğinin 5 yıl ve üzerinde çocuk sahibi olanların oranının % 9,3 olduğu gözlenmiştir. Katılımcıların eğitim durumlarına ilişkin bulgular Tablo 5'te sunulmuştur. Tablodaki bilgilere göre, katılımcıların yarıdan fazlası (% 56,3) üniversite mezunudur. Bunu % 33,6 oran ile lise mezunu olanlar izlemektedir. Lisansüstü mezunların oranı % 9,3 ve ilköğretim mezunlarının oranı % 0,7'dir. Katılımcıların çalışma durumlarına bakıldığında, çoğunluğu (% 80,0) çalışırken çalışmayanların oranı % 20,0'dir.

7. 2. Katılımcıların Yaşam Doyumları ve Evlilik Uyumlarına İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan ebeveynlerin yaşam doyum durumları incelenmiştir. Bu kapsamda katılımcıların yaşam doyumları ve evlilik uyumlarına ilişkin bulgular Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. Katılımcıların Yaşam Doyumları ve Evlilik Uyumlarına İlişkin Betimsel İstatistikler

	N	Min.	Max.	Ort.	Ss
Yaşam Doyumu	140	6,00	25,00	14,89	5,47
Evlilik Uyumu	140	13,00	58,00	41,07	10,97

"Yaşam Doyumu Ölçeği"nden alınabilecek puanlar 5 ile 25 puan arasında değişmektedir. Katılımcıların ölçekten aldıkları puanların ortalaması 14,89 ve standart sapması 5,47'dir. Katılımcıların yaşam doyumlarının orta düzeyde olduğu söylenebilir.

"Evlilik Uyumu Ölçeği"nden alınabilecek puanlar 0 ile 60 puan arasında değişmektedir. Katılımcıların ölçekten aldıkları puanların ortalaması 41,07 ve standart sapması 10,97'dir. Katılımcıların evlilik uyumlarının orta düzeyin üzerinde olduğu söylenebilir.

Ölçeklerin normallikine ilişkin dağılım Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. Yaşam Doyumu Ölçeği ve Evlilik Uyumu Ölçeği Normallik Dağılımı Sonuçları

	Ort.	Ss	Kolmogorov-Smirnov Z	P
Yaşam Doyumu Ölçeği	14,89	5,47	1,28	0,073
Evlilik Uyumu Ölçeği	41,07	10,97	1,16	0,134

Katılımcıların ölçeklerden aldığı puanlar normal dağılım göstermektedir ($p>0.05$). Bundan dolayı, yaşam doyumunu ile ilgili analizlerde parametrik testler kullanılmıştır.

Katılımcıların evliliğinin kaçınıcı yılında çocuk sahibi oldukları ile yaşam doyumları ve evlilik uyumları arasındaki ilişkinin nasıl olduğu araştırmanın temel problemlerinden biri olarak incelenmiştir. Bu kapsamda elde edilen bulgular Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. Katılımcıların Evliliğinin Kaçınıcı Yılında Çocuk Sahibi Olduklarına Göre Yaşam Doyumu ve Evlilik Uyumlarına İlişkin Tek Yönlü Anova Testi Sonuçları

		N	Ort.	Ss	F	p
Yaşam Doyumu	1 Yıl	54	13,27	6,20	6,33	0,000*
	1-3 Yıl	54	14,53	4,89		
	3-5 Yıl	19	17,78	3,67		
	5 yıl ve üstü	13	18,84	2,85		
Evlilik Uyumu	1 Yıl	54	37,22	12,43	5,95	0,001*
	1-3 Yıl	54	41,66	10,14		
	3-5 Yıl	19	48,42	5,23		
	5 yıl ve üstü	13	43,84	7,45		

* $p<0,05$

Tabloya göre, evliliğinin ilk yılında çocuk sahibi olanların yaşam doyumları puan ortalaması 13,27, evliliğinin 1-3 yılında çocuk sahibi olanların yaşam doyumları puan ortalaması 14,53, evliliğinin 3-5 yılında çocuk sahibi olanların yaşam doyumları puan ortalaması 17,78 ve evliliğinin 5 yıl ve sonrasında çocuk sahibi olanların yaşam doyumları puan ortalaması 18,84 olarak bulunmuştur. Katılımcıların evliliğinin kaçınıcı yılında çocuk sahibi olduklarına göre yaşam doyumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki

saptanmıştır ($F=6,33$; $p<0,05$). Evliliğinin 5 yıl ve sonrasında çocuk sahibi olanların yaşam doyum puanlarının diğer gruplardan daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Tabloya göre, evliliğin ilk yılında çocuk sahibi olanların evlilik uyumu puan ortalaması 37,22, evliliğin 1-3 yılında çocuk sahibi olanların evlilik uyumu puan ortalaması 41,66, evliliğin 3-5 yılında çocuk sahibi olanların evlilik uyumu puan ortalaması 48,42 ve evliliğin 5 yıl ve sonrasında çocuk sahibi olanların evlilik uyumu puanı ortalaması 43,84 olarak bulunmuştur. Katılımcıların evliliğin kaçınıcı yılında çocuk sahibi oluklarına göre evlilik uyumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanmıştır ($F=5,95$ $p<0,05$). Evliliğin 3-5 yılında çocuk sahibi olanların evlilik uyumu puanlarının diğer gruplardan daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Katılımcıların evlilik süreleri ile yaşam doyumları ve evlilik uyumları arasındaki ilişki araştırmanın problemlerinden biri olarak irdelenmiş ve elde edilen bulgular Tablo 5'te gösterilmiştir.

Tablo 5. Katılımcıların Evlilik Sürelerine Göre Yaşam Doyumu ve Evlilik Uyumlarına İlişkin Tek Yönlü Anova Testi Sonuçları

		N	Ort.	Ss	F	p
Yaşam Doyumu	18-22 yaş	63	11,85	5,30	23,28	0,000*
	23-27 yaş	60	17,38	4,26		
	28 yaş ve üstü	17	17,35	4,21		
Evlilik Uyumu	18-22 yaş	63	35,69	10,69	16,84	0,000*
	23-27 yaş	60	45,48	9,76		
	28 yaş ve üstü	17	45,41	6,74		

* $p<0,05$

Tablodaki bilgilere bakıldığında, 18-22 yaş arasında evlenenlerin yaşam doyum puanı ortalaması 11,85, 23-27 yaş arasında evlenenlerin yaşam doyum puanı ortalaması 17,38 ve 28 yaş ve üstünde evlenenlerin yaşam doyum puanı ortalaması 17,35 olarak hesaplanmıştır. Katılımcıların evlilik sürelerine göre yaşam doyumları arasında anlamlı bir ilişkin vardır ($F=23,28$; $p<0,05$). 23-27 yaş arasında evlenenlerin yaşam doyumlarının diğer gruplardan daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

18-22 yaş arasında evlenenlerin evlilik uyumu puan ortalaması 35,69, 23-27 yaş arasında evlenenlerin evlilik uyumu puan ortalaması 45,48 ve 28 yaş ve üstünde evlenenlerin evlilik uyumu puan ortalaması 45,41 olarak bulunmuştur. Katılımcıların evlilik sürelerine göre evlilik uyumları arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır ($F=16,84$; $p<0,05$). 23-27 yaş arasında evlenenlerin evlilik uyumu puanlarının diğer gruplardan daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Katılımcıların çalışma durumları ile yaşam doyumları ve evlilik uyumları arasındaki ilişki araştırmanın problemlerinden biri olarak ele alınmış ve bu doğrultuda ulaşılan bulgular Tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 6. Katılımcıların Çalışma Durumlarına Göre Yaşam Doyumu ve Evlilik Uyumlarına İlişkin T Testi Sonuçları

		N	Ort.	Ss	t	p
Yaşam Doyumu	Çalışıyor	112	16,31	5,05	10,13	0,000*
	Çalışmıyor	28	9,21	2,71		
Evlilik Uyumu	Çalışıyor	112	43,64	10,08	6,25	0,000*
	Çalışmıyor	28	30,78	8,08		

* $p<0,05$

Tabloya göre, çalışan katılımcıların yaşam doyum puanları ortalaması 16,31 çalışmayanların ortalaması 9,21 olarak bulunmuştur. Katılımcıların çalışma durumlarına göre yaşam doyumları arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($t=10,13$; $p<0,05$). Çalışan katılımcıların yaşam doyumlarının çalışmayanlardan daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Çalışan katılımcıların evlilik uyumu puanları ortalaması 43,64 çalışmayanların ortalaması 30,78 olarak bulunmuştur. Katılımcıların çalışma durumlarına göre evlilik uyumları arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($t=6,25$; $p<0,05$). Çalışan katılımcıların evlilik uyumlarının çalışmayanlardan daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Katılımcıların eğitim durumları ile evlilik uyumları arasındaki ilişki araştırmanın problemlerinden biri olarak ele alınmış ve bu doğrultudan ulaşılan bulgular Tablo 7'de sunulmuştur.

Tablo 7. Katılımcıların Eğitim Durumlarına Göre Yaşam Doyumu ve Evlilik Uyumlarına İlişkin Tek Yönlü Anova Testi Sonuçları

		N	Ort.	Ss	F	p
Yaşam Doyumu	Lise mezunu	47	10,72	4,91	22,68	0,000*
	Üniversite mezunu	79	16,48	4,46		
	Lisansüstü mezun	13	20,23	2,97		
Evlilik Uyumu	Lise mezunu	47	34,65	11,06	10,62	0,000*

Üniversite mezunu	79	43,64	9,75
Lisansüstü mezun	13	48,53	6,53

* p<0,05

Tablo incelendiğinde, lise mezunu olanların yaşam doyumu puan ortalaması 10,72, üniversite mezunu olanların yaşam doyumu puan ortalaması 16,48 ve lisansüstü mezunların yaşam doyumu puan ortalaması 20,23 olarak bulunmuştur. Katılımcıların eğitim durumlarına göre yaşam doyumlarının arasında anlamlı bir ilişki vardır ($F=22,68$; $p<0,05$). Lisansüstü mezunların yaşam doyumlarının diğer gruptardan daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Lise mezunu olanların evlilik uyumu puan ortalaması 34,65, üniversite mezunu olanların evlilik uyumu puan ortalaması 43,64 ve lisansüstü mezunların evlilik uyumu puan ortalaması 48,53 olarak bulunmuştur. Katılımcıların eğitim durumlarına göre evlilik uyumları arasında anlamlı bir ilişki vardır ($F=10,62$; $p<0,05$). Lisansüstü mezunların evlilik uyumlarının diğer gruptardan daha yüksek olduğu saptanmıştır.

8.Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Yapılan araştırmada katılımcıların % 47,1'i 36 yaş ve üstü, % 35,7'si 25-30 yaş aralığında, % 12,9'u 31-35 yaş aralığında ve çok az bir kısmı ise (% 4,3) 20-25 yaş aralığındadır. Bu katılımcılar içerisinde erkeklerin oranı % 50,7 iken kadınların oranı % 49,3'tür. Katılımcıların evlenme yaşları incelendiğinde, % 45,0'inin 18-22 yaş aralığında, % 42,9'unun 23-27 yaş aralığında ve % 12,1'inin 28 yaş ve üstü olduğu gözlenmiştir. Katılımcıların evlenme yaşlarının düşük olduğu söylenebilir. Evli bireylerin evliliğinin kaçınıcı yılında çocuk sahibi oldukları incelendiğinde, ilk yılı ve 1-3 yılında çocuk sahibi olanların oranının birbirine eşit olduğu gözlenmiştir (% 38,6). Evliliğinin 3-5 yılında çocuk sahibi olanların oranı % 13,6 ve evliliğinin 5 yıl ve üzerinde çocuk sahibi olanların oranının % 9,3 olduğu gözlenmiştir. Burada evlenen bireylerin genelde evliliğinin ilk yıllarında çocuk sahibi olduklarına dair yorum yapılabilir. Araştırma esnasında ulaşılan katılımcıların eğitim durumları incelendiğinde yarısından fazlası (% 56,3) üniversite mezunudur. Bunu % 33,6 oran ile lise mezunu olanlar izlemektedir. Lisansüstü mezunların oranı % 9,3'tür. Katılımcıların çalışma durumlarına bakıldığında, çoğunluğu (% 80,0) çalışırken çalışmayanların oranı % 20,0 olarak ortaya çıkmıştır.

Evli bireylerin evliliğinin kaçınıcı yılında çocuk sahibi olmaları ile yaşam doyumuna ilişkin yapılan araştırmada aralarında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Evliliğinin 5 yıl ve üzerinde çocuk sahibi olan bireylerin yaşam doyum puanlarının diğer gruptan yüksek olduğu bulgusu ortaya çıkmıştır. Araştırmada evli bireylerin evliliğinin kaçınıcı yılında çocuk sahibi olmaları ile evlilik uyumu arasındaki istatistiksel veri sonuçları ele alındığında da anlamlı bir ilişki saptandığı görülmüştür. Burada ise evliliğinin 3-5 yıl arasında çocuk sahibi olan bireylerin evlilik uyumu puanlarının diğer gruptan yüksek olduğu görülmüştür. Araştırma elde edilen verilere dayanarak seçilen çalışma grubu içerisindeki evli bireylerin evliliklerinin 3. Yılından itibaren çocuk sahibi olduklarında evlilik uyumunun arttığı, 5. Yılından itibaren ise yaşam doyumlarının arttığı sonucu çıkarılabilmektedir. Ulaşılan verilerden hareketle evlenen bireylerin evliliğinin ilk yılı ve 1-3 yılında çocuk sahibi olanların oranının birbirine eşit (% 38,6) olduğu ve bu bireylerin de evlilik uyumu ve yaşam doyum puanlarının evliliğinin 3-5 yılı arasında çocuk sahibi olan bireylere oranla daha düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu bilgilerden hareketle yeni evlenen bireylerin evliliğe alışma sürecinde aileye yeni bir bireyin katılması ile eşlerin birbirine olan uyumunu etkileyebileceği düşünülmektedir. Evlilik uyumu yüksek olan bireylerden beklenen yaşam doyumlarının da yüksek olmasıdır. Çelik ve Tümkaya (2012) tarafından yapılan araştırmada evlilik uyumu ile yaşam doyumları arasında pozitif yönde ve orta düzeyde anlamlı bir ilişki belirlenmiştir. Buradan hareketle aile birliği kavramını oluşturmaya çalışan çiftler çocuk sahibi olduklarında bir çocuğun bakımı ve ihtiyaçlarını yerine getirmek için müthiş çaba sarf ederken çiftlerin birbirlerine karşı görev ve sorumlulukların aksayabileceği tahmin edilmektedir. Çiftler arasında yaşanan bu durum bir süre sonra bireylerin birbirlerine olan uyumunu yani evlilik uyumunu etkileyeceği evlilik uyumunun ise yaşam doyumuyla orantılı olduğu bilindiğinden yaşam doyumunun da etkileeneceği düşünülmektedir. Gerçekleştirilmiş olan çalışmalar evlilik içerisinde ortaya çıkan sıkıntı ve mutsuzlukların, çocukları da kapsayacak şekilde taraflar üzerinde olumsuz bir etki yarattığını göstermektedir (Polat, 2006). (Akçadağ, 2018) çocuğu olmayanların, çocuğu olanlara göre evlilik uyum düzeylerinin anlamlı ölçüde yüksek olduğu belirlenmiştir. Çağ ve Yıldırım (2013) ile Yalçın (2014) tarafından yapılan araştırmada da çocuk sayısına göre evlilik uyumunda farklılığın olmadığını belirlemiştir. Çalışma sonuçlarından hareketle yeni evlenen bireylerin evliliğe dair ve bireylerin birbirlerine olan sorumluluğuna dair mutlaka bilinçlendirilmesi gerektiği düşünülmektedir. Yeni evli çiftler evliliğinin ilk yıllarında çocuk sahibi olduklarında kültürümüz gereği çocuğu merkez konuma alarak çiftlerin kendi yaşantılarını unutmamaları gerektiği, evlilikle birlikte yeni doğana uyum, 3 kişilik aile olabilmeye uyum süreçleri

hakkında Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının ve Sağlık Bakanlığının doğum yapan anne ile sürece babayı da dahil ederek uyum çalışmaları yapılabileceği öneri olarak sunulmaktadır.

Evli bireylerin evlenme yaşı ile yaşam doyumları arasındaki ilişki araştırmanın problemlerinden biri olarak irdelendiğinde anlamlı bir sonuç saptanmıştır. 23-27 yaş arasında evlenen bireylerin yaşam doyumlarının diğer gruplardan daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Evli bireylerin evlenme yaşı ile evlilik uyumu arasındaki ilişki araştırıldığında anlamlı bir sonuç çıktığı görülmüştür. 23-27 yaş arasında evlenenlerin evlilik uyumlarının diğer gruplardan daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların evlenme yaşları incelendiğinde, % 45,0'inin 18-22 yaş aralığında, % 42,9'unun 23-27 yaş aralığında olduğu görülmüştür. Bu sonuçlardan hareketle ulaşılan çalışma grubu içerisinde 18-22 yaş aralığında evliliğin fazla olduğu buradan erken yaşta evliliklerin sık görüldüğü söylenebilir. Erken yaşta evlenen bireylerin ise evlilik uyumu ve yaşam doyumu puanlarının 23-27 yaş arasında evlenen bireylere göre daha düşük olduğu görülmüştür. Evlenme yaşı düştükçe kişilerin eş tercihlerinde hata yapma olasılığının artacağı, eşlerin ailelerinin evlenme yaşının düşüşü ile birlikte eşlerin evliliklerine olumsuz etkilerinin artacağı, eşlerin maddi, sosyal ve iş imkanları bakımından evlenme yaşları düştükçe olanaklarının azalacağı düşünüldüğünde, ilk evlenme yaşının düşüklüğünün evlilik uyumu üzerinde negatif, yaşın artışının da olumlu bir etkisinin olduğu görülmektedir. (Güçlü Ergin, 2008) Sonuçlar doğrultusunda evlilik uyumu ile yaşam doyumu da doğru orantılı olduğu söylenebilmektedir.

Katılımcıların çalışma durumları ile yaşam doyumları arasındaki ilişki de anlamlı bir sonuç vardır. Çalışan katılımcıların yaşam doyumu puanları ortalaması 16,31 çalışmayanların ortalaması 9,21 olarak bulunmuştur. Çalışan katılımcıların yaşam doyumlarının çalışmayanlardan daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Tümkiye ve diğerleri (2008) sahip olunan işin olumsuz koşullarının olması, görev ve sorumlulukların fazla olması, çalışma saatlerinin yoğun olması, maaşın yetersiz olması gibi durumların yaşam doyumunu olumsuz yönde etkilediğini belirtmiştir. Çalışan katılımcıların evlilik uyumu puanları ortalaması 43,64 çalışmayanların ortalaması 30,78 olarak bulunmuştur. Katılımcıların çalışma durumlarına göre evlilik uyumları arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Çalışan katılımcıların evlilik uyumlarının çalışmayanlardan daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. İki bulgudan hareketle evlilik uyumu ve yaşam doyumunun doğru orantılı bir şekilde ilerlediği araştırmaya katılan çalışan bireylerin evlilik uyumu ve yaşam doyumlarının çalışmayan bireylere göre daha yüksek olduğu görülmüştür.

Katılımcıların eğitim durumları ile evlilik uyumları arasında anlamlı bir ilişki vardır. Lisansüstü mezunların evlilik uyumlarının diğer gruplardan daha yüksek olduğu saptanmıştır. Öğrenim düzeyi ile evlilik uyumu arasında olumlu bir ilişki vardır (Şener ve Terzioğlu, 2002). Eğitim düzeyinin artmasıyla birlikte bireylerin problem çözme becerilerinde, kendini ifade edebilme iletişim kurabilme becerisinde artış olabileceği düşünüldüğünde eğitim düzeyi ile evlilik uyumu arasında anlamlı bir sonuç bulunması beklenen bir sonuçtur. Yıldız (2012) araştırmasında eğitim düzeyinin artmasının evlilik uyumunu arttığını belirlemiştir. Çelik (2006) araştırmasında eğitim düzeyi değişkenine göre evlilik uyumunda anlamlı farklılığın olmadığını belirlemiştir. Katılımcıların eğitim durumları ile yaşam doyumları arasında anlamlı bir ilişki vardır. Lisansüstü mezunların yaşam doyumlarının diğer gruplardan daha yüksek olduğu saptanmıştır. Eğitim düzeyi yüksek olan bireylerin, gelir düzeylerinin yüksek olması ve yüksek sosyal statüye sahip olmaları ile birlikte bireyler daha mutlu olmaktadır. (Şimşek, 2011). Elde etmiş olduğumuz bulgular, bu çalışmalardaki bulgularla benzerlik göstermektedir.

Bu sonuçlardan yola çıkarak, şu öneriler getirilebilir. Bu çalışma evli bireylerin evliliğinin kaçınıcı yılında çocuk sahibi olduğuna ilişkin mevcut durumun küçük bir örneğini ortaya koymaktadır. 140 evli bireyin katılımı ile sınırlıdır. Yapılacak sonraki çalışmalar daha büyük örneklem grupları ve farklı sosyo-ekonomik düzeydeki daha büyük illeri örneklem olarak farklı eğitim düzeyindeki katılımcılar ile yapılabilir. Evlilik uyumu ve yaşam doyumu ile ilgili nitel görüşmeler yapılarak konu daha derinlemesine incelenebilir. Daha sağlıklı bilgilere ulaşmak için nicel ve nitel verilerin bir arada olduğu bir araştırma yapılabilir.

Araştırmanın verileri, özellikle çocuk sahibi evli bireylere ulaşarak elde edilmiştir. Araştırma esnasında evli çiftlere ulaşmanın güç olacağı, verileri toplama da zorluklar yaşanacağı düşünüldüğünden veriler birbirleri ile evli olmayan kişilerden toplanmıştır. Eşlerin evlilik uyumlarının karşılıklı ilişki içerisinde olduğu bilindiğinden yaşam doyumlarının ve evlilik uyumlarının evli çiftlerden toplanmasının daha uygun olacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Akçadağ, P. (2018). Evli bireylerde evlilik uyumu ile yaşam doyumu arasındaki ilişkinin incelenmesi. *İstanbul: Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, 45-48.
- Çağ, P., & Yıldırım, İ. (2013). Evlilik doyumunu yordayan ilişkisel ve kişisel değişkenler. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(39), 13-23.

- Çelik, M. (2006). Evlilik doyum ölçeği geliştirme çalışması. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, 112-125
- Çelik, M. & Tümkaya, S. (2012). Öğretim elemanlarının evlilik uyumu ve yaşam doyumlarının iş değişkenleri ile ilişkisi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(1), 223-238.
- Çivitçi, A. (2009). İlköğretim öğrencilerinde yaşam doyumunu: bazı kişisel ve ailesel özelliklerin rolü. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(1), 29-52.
- Dağlı, A., & Baysal, N. (2016). Yaşam doyumunu ölçeğinin türkçe'ye uyarlanması: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(59), 1250-1262.
- Ersanlı, K., & Kalkan, M. (2008). Evlilik ilişkilerini geliştirme kuram ve uygulama. *Ankara: Nobel Yayıncılık*.
- Fişek, G. O., & Scherler, H. R. (1996). Toplumsal değişim ve eşler: cinsiyet senaryolarının sınırlarını genişletme amaçlı bir terapi yaklaşımı. *Türk Psikoloji Dergisi*, 11(36), 1-11.
- Fırsıoğlu, H. (1992). Lisansüstü öğrencilerin evlilik uyumu. *Psikoloji Dergisi*, 7(28), 16-23.
- Güçlü Ergin, N. (2008). Evli ve boşanmış kişilerin evlilik uyumu ve cinsiyetçilik açısından karşılaştırılması. *Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara*.
- Güren, A. S. (2017). Evli ve çocuk sahibi çiftlerin evlilik uyumu, evlilik çatışması, yakın ilişki düzeyi ve yalnızlık düzeylerinin çocuk yetiştirme tutumları ile ilişkisi. *İstanbul: İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*.
- İlericiler, K. N. (2015). Evlilik uyumunu açıklamada yakın ilişkilerde bağlanma, erken dönem uyum bozucu şemalar ve psikolojik travmanın rolü. *Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*.
- Keser, A. (2003). Çalışmanın anlamı, insan yaşamındaki yeri ve yaşam doyumunu üzerine bir uygulama. *Bursa: Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*.
- Macit, M. (2015). 20-45 yaş arası görücü usulü ve flört ederek evlenen kadınların evlilik uyumları ile cinsel doyumlarının incelenmesi. *İstanbul: Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*.
- Polat, D. (2006). Evli bireylerin evlilik uyumları, aldatma eğilimleri ve çatışma eğilimleri arasındaki ilişkinin değişkenler açısından incelenmesi. *Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*.
- Şendil, G., & Korkut, Y. (2012). Evli çiftlerdeki çift uyumu ve evlilik çatışmasının demografik özellikler açısından incelenmesi. *Psikoloji Çalışmaları*(28), 15-34.
- Şener, A., & Terzioğlu, G. (2002). Ailede eşler arası uyuma etki eden faktörlerin araştırılması. *Ankara: Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı*.
- Şener, A., & Terzioğlu, G. (2008). Arkadaşlık ilişkilerinin evlilik uyumu üzerindeki etkisinin incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Sosyolojik Araştırmalar e-Dergisi*, 1-15.
- Şimşek, E. (2011). Örgütsel iletişim ve kişilik özelliklerinin yaşam doyumuna etkileri. *Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü*.
- Tutarel Kışlak, Ş. (1999). Evlilikte uyum ölçeğinin geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *3P Dergisi*, 50-57.
- Tümkaya, S., Hamarta, E., Deniz, M. E., & Çelik, M. (2008). Duygusal zeka mizah tarzı ve yaşam doyumunu: üniversite öğretim elemanları üzerine bir araştırma. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(30), 1-18.
- Yalçın, H. (2014). Evlilik uyumu ile sosyodemografik özellikler arasındaki ilişki. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*(3), 250-261.
- Yıldız, Y. (2012). İlişkiye ilişkin inançların evlilik uyumunu yordaması. *Muğla: Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü*.